

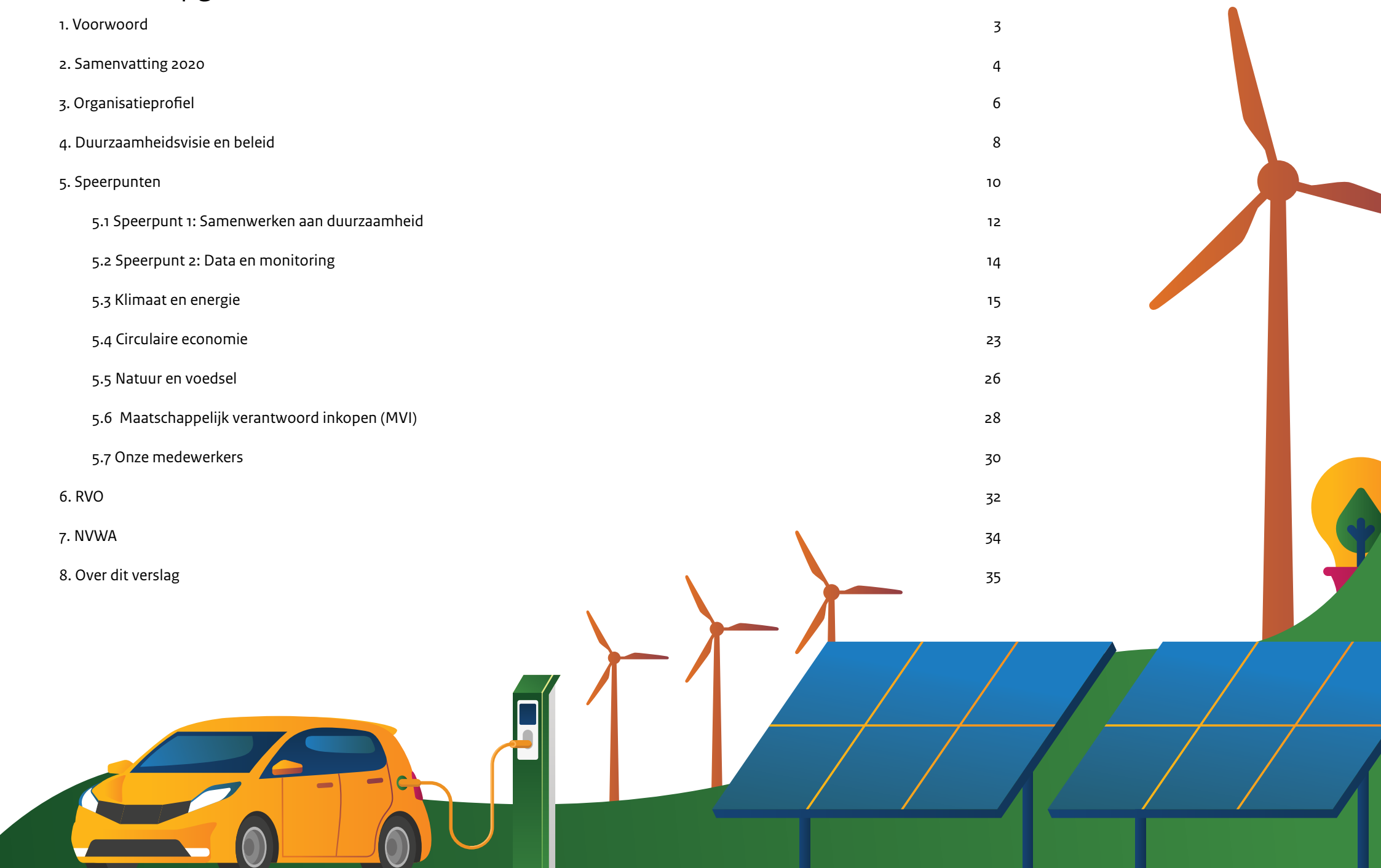
Samen naar klimaatneutraal 'een bijzonder jaar'

Duurzaamheidsverslag 2020
ministeries van Economische Zaken en Klimaat
en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Samenvatting 2020	4
3. Organisatieprofiel	6
4. Duurzaamheidsvisie en beleid	8
5. Spierpunten	10
5.1 Spierpunt 1: Samenwerken aan duurzaamheid	12
5.2 Spierpunt 2: Data en monitoring	14
5.3 Klimaat en energie	15
5.4 Circulaire economie	23
5.5 Natuur en voedsel	26
5.6 Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)	28
5.7 Onze medewerkers	30
6. RVO	32
7. NVWA	34
8. Over dit verslag	35

1. Voorwoord

2020 was een bijzonder jaar als gevolg van de coronacrisis. In deze crisis hebben we noodgedwongen ervaren om flexibel en veerkrachtig te zijn. Vergaderen, leren en bijpraten kunnen nu ook online en dat had niemand begin 2020 kunnen bedenken. Uiteraard zitten hier ook nadelen aan vast. Maar de voordelen nemen we mee in de oplossingen voor hybride werken. Het zijn de kansen voor een duurzame toekomst.

In 2020 hebben we de footprints van EZK en LNV vastgelegd en daarmee is een start gemaakt voor een planmatige aanpak richting een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030. Met de huidige plannen zal in vijf jaar tijd een CO₂ reductie van 39% worden behaald op het totaal van EZK en LNV samen, t.o.v. de footprint van 2019. Dit geldt voor de doelen die we in de footprint uitlichten. In 2021 wordt gekeken hoe we verder anticiperen op het resterende deel van de emissies om het doel in 2030 te behalen.

Ondanks dat 2020 een bijzonder jaar was, blijven we onze bedrijfsvoering verder verduurzamen om ons doel “2030 klimaatneutraal” te halen. Concreet betekent dit, dat bij NVWA, AT en FMH de doelstelling om hun wagenpark minstens 20% te elektrificeren, is behaald. Ook zijn er substantiële stappen gezet in het vergroenen van stroom in NVWA panden.

Naast het verder verduurzamen van de organisatie, wordt het steeds belangrijker om in te zetten op het duurzaam handelen van iedereen. Een duurzame organisatie is uiteindelijk de optelsom van het gedrag van ons allemaal. Daar willen we komende jaren extra op gaan inzetten.

Met dit verslag laten we aan de samenleving en medeoverheden zien wat EZK en LNV zelf doen om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. We zien het bij anderen en ervaren het zelf dat verduurzaming in de praktijk weerbarstig kan zijn. Soms gaat het goed, de andere keer kan het beter. Met dit verslag willen we transparant zijn over de gemaakte keuzes, over de voortgang die wij als EZK en LNV gemaakt hebben en de uitdagingen waar we voor staan.

Ik ben trots op de behaalde resultaten. We hebben de voordelen van het thuiswerken gezien, waaronder de positieve effecten op de CO₂-uitstoot. Dat willen we blijven vasthouden bij het hybride werken.

— Jan-Kees Goet, secretaris-generaal van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Het afgelopen jaar was een bijzonder jaar, maar opent nieuwe deuren. We hebben geleerd om veerkrachtig te kunnen zijn en de voordelen van hybride werken nemen we mee. Dit zijn de kansen voor een duurzamere toekomst.

— Lidewijde Ongering, secretaris-generaal van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat

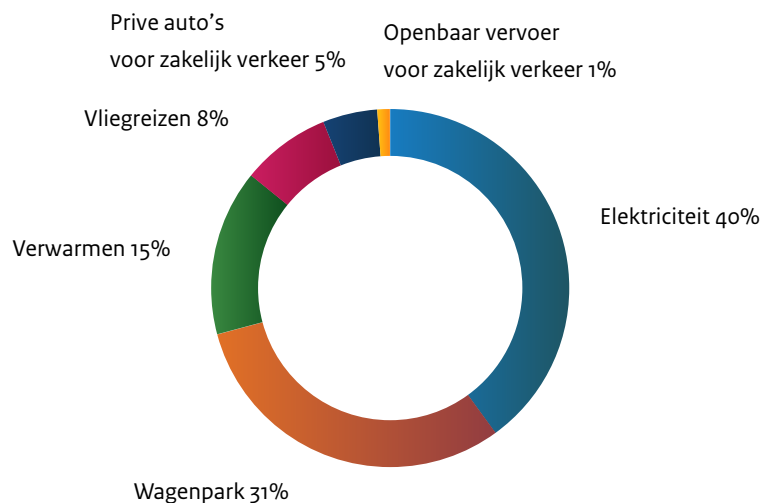
2. Samenvatting 2020

2020 stond in het teken van de coronacrisis, ook bij EZK en LNV. Onverwacht zijn we volledig thuis gaan werken. Dit heeft een groot effect gehad op ons reisgedrag. Zowel het reizen van werk naar kantoor als het zakelijk vliegen. Mede hierdoor is de footprint van 2020 sterk gedaald ten opzichte van 2019, maar dit is een vertekend beeld. In dit verslag willen we benadrukken dat de coronacrisis impact heeft gehad op onze footprint en dat we de positieve effecten vast willen houden. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat we de CO₂ uitstoot op de thuiswerkplek niet monitoren. Dat betekent dat we wellicht pas over een paar jaar in zicht hebben wat precies de effecten zijn geweest van het coronajaar 2020.

Dit verslag heeft een aantal hoofdthema's: CO₂ en energie, circulaire economie, natuur en voedsel en MVI. Op deze thema's kunnen EZK en LNV vanuit de bedrijfsvoering de meeste invloed uitoefenen. Ook wordt in dit verslag voor het eerst aandacht besteed aan P&O thema's dat we sociale duurzaamheid noemen. Voor de toekomstige verslagen hanteren we een groeimodel, waarbij de scope steeds verder wordt uitgebreid naar bijvoorbeeld inkoop en beleid en andere duurzaamheidsthema's.

Gezamenlijk CO₂-footprint van EZK/LNV

13.906 ton CO₂

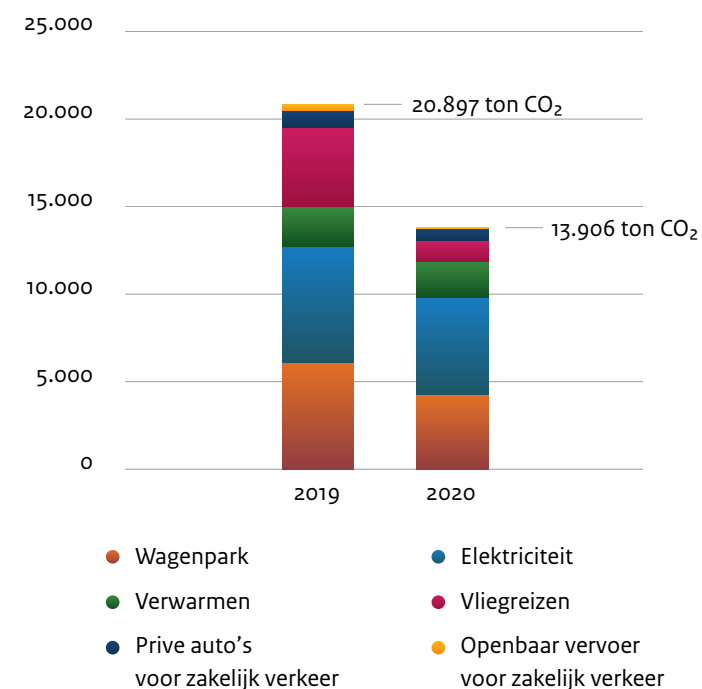

Afkortingenlijst

ACM	Autoriteit Consument en Markt
AT	Agentschap Telecom
B73	Bezuidenhoutseweg 73 (hoofdgebouw kerndepartementen)
EZK	Economische Zaken en Klimaat
FMH	Facilitair Management Haaglanden
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
NVWA	Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit
RVB	Rijksvastgoedbedrijf
RVO	Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland
SDG	Sustainable Development Goals
SROI	Social Return on Investment
WKO	Warmte Koude Opslag

De footprint van EZK en LNV is met 34% gedaald ten opzichte van 2019. De twee diensten AT en NVWA hebben de doelstelling “20% zero-emissie wagenpark 2020” ruimschoots gehaald. De NVWA haalt de doelstelling om een volledig zero-emissie wagenpark te realiseren dan ook twee jaar naar voren, naar 2026. Voor de huurpanden van de NVWA, RVO en AT onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn om over te stappen op groene stroom. Een aantal energiecontracten zijn hier al op aangepast, zodat eerder overstappen mogelijk is. In 2021 vergroenen zes NVWA-locaties hun grijze stroom en voor het gebouwencomplex in Wageningen wordt een WKO-installatie aangebracht. Dit alles om op koers te blijven om het doel “klimaatneutrale bedrijfsvoering 2030” te halen. Ook is RVO gestart met een afwegingskader voor buitenlandse dienstreizen, om hiervoor een (virtueel) alternatief te kunnen bieden. De insteek is om dit binnen EZK en LNV in te zetten. In 2020 werd 11% vaker de MVI-criteria toegepast bij een inkoop. In 2020 was het aandeel restafval 54%. Het totaal aantal kilo afval is wel afgenomen. Dit is grotendeels te verklaren door de coronacrisis en thuiswerken. In het verslag gaan we hier verder op in.

Voortgang CO₂-footprint

3. Organisatieprofiel

3.1 Inleiding

Dit is het tweede duurzaamheidsverslag van EZK en LNV. Het verslag geeft inzicht in de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering van beide departementen en hun diensten en agentschappen. In dit hoofdstuk volgt een algemene toelichting over beide departementen en wordt aangegeven welke organisatiedelen deel uitmaken van dit gezamenlijke verslag. Daarna wordt dieper ingegaan op de visie van EZK en LNV op duurzaamheid. Ook komen de speerpunten, resultaten en prestaties op individuele duurzaamheidsthema's aan bod.

“Er zal altijd afval blijven ontstaan in organisaties, maar het belangrijkste is om dat weer om te zetten.”

— Maurice Goudsmith,
Categoriemanager Afvalzorg en Grondstoffenmanagement

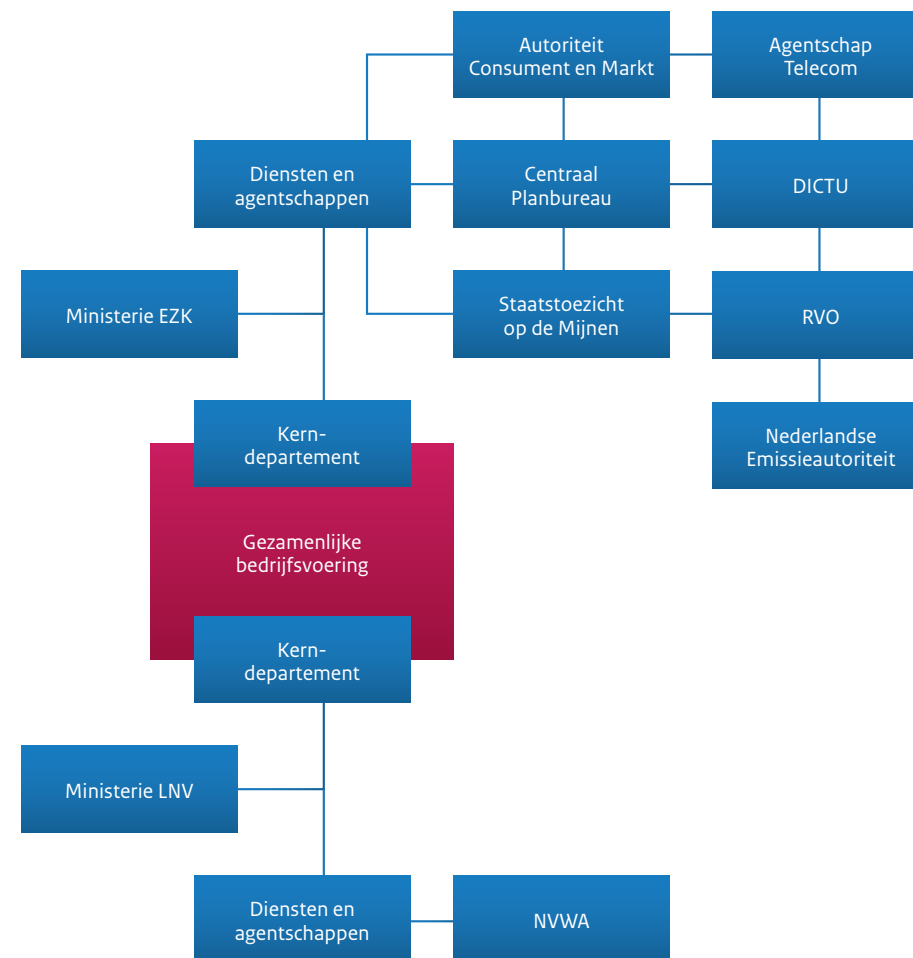

3.2 EZK

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat werkt aan een duurzamer en welvarend Nederland. De wereld van morgen wordt gebouwd door de samenleving van vandaag. EZK wil dat duurzaamheid de standaard wordt voor het opzetten van nieuwe economische activiteiten en het nemen van investeringsbeslissingen. Zowel in het groot als in het klein. De vraag 'wat vraagt de samenleving van morgen vandaag van ons', moet daarbij centraal staan. De langetermijnvisie van EZK is dan ook dat de economie alleen kan groeien als dit niet ten koste gaat van onze leefomgeving. En dat onze samenleving uiterlijk 2050 klimaatneutraal moet functioneren. Een opgave die de nodige veranderingen met zich mee brengt, maar ook de nodige economische kansen. Zo werkt EZK toe naar een duurzaam én ondernemend Nederland. Door dit te vertalen naar de eigen bedrijfsvoering wil EZK een geloofwaardige politiek-bestuurlijke stakeholder én een voorbeeld zijn voor andere departementen.

3.3 LNV

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit speelt een belangrijke rol in de verduurzaming van Nederland. Het ministerie staat voor duurzaam voedsel, waardevolle natuur en een vitaal platteland. Nederland heeft daarbij te maken met een aantal grote maatschappelijke uitdagingen. De visie 'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden' beschrijft de verandering die nodig is: van het huidige agrarische systeem waarin de nadruk ligt op kostprijsreductie naar een systeem dat draait om het zorgvuldig omgaan met schaarse grondstoffen en de instandhouding van een vitaal leefmilieu. Er wordt ingezet op een omslag naar kringlooplandbouw in 2030. Maar ook op het realiseren van de afgesproken natuurdoelen en het ombuigen van het biodiversiteitsverlies. Dit doet LNV door de beleidsprioriteiten te vertalen naar de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering. Hiermee wil LNV een voorbeeld zijn voor anderen. Zowel binnen als buiten de Rijksoverheid.

Figuur 1 Organisatieonderdelen Ministerie EZK en LNV

4. Duurzaamheidsvisie en beleid

In dit hoofdstuk beschrijven we de visie op duurzaamheid en onze speerpunten. Ook leggen we uit hoe we binnen beide departementen samenwerken aan duurzaamheid.

De Nederlandse samenleving zet flinke stappen richting klimaatneutraliteit in 2050

De ambitie is om de uitstoot van broeikasgassen met 49% te reduceren in 2030 ten opzichte van 1990. Als ministeries van EZK en LNV hebben we een belangrijke taak om samen met de burger, bedrijven en maatschappelijke organisaties het pad uit te stippelen. Op weg naar een CO₂-neutrale leefomgeving en hieraan een substantiële bijdrage te leveren.

De Rijksoverheid vervult een voorbeeldrol op gebied van verduurzaming

Deze afspraak is in het Klimaatakkoord opgenomen. EZK en LNV zetten zich in voor een volledig klimaatneutrale eigen organisatie in 2030. De focus van dit duurzaamheidsverslag ligt op de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering. We nemen maatregelen die invulling geven aan de afspraken in het Klimaatakkoord, én aan ons eigen Manifest Verduurzaming bedrijfsvoering.

EZK en LNV transparant over eigen rol in verduurzaming

We laten met dit verslag aan onze stakeholders zien wat we zelf doen om te verduurzamen, hoe onze invulling van de voorbeeldrol zich ontwikkelt en wat ons nog te doen staat. We zien bij andere partners in de transitie dat verduurzaming in de praktijk weerbarstig kan zijn. Dit ervaren wij zelf ook. Sommige dingen gaan goed, andere kunnen beter. Het doel van verslag is om transparant te zijn over de gemaakte keuzes, over de voortgang die wij als EZK en LNV boeken en de uitdagingen waar we nog voor staan.

Met dit verslag blikken we terug op 2020

Dit jaar ligt onze focus voornamelijk op het verduurzamen van de bedrijfsvoering. Met daarbinnen een prominente plek voor het thema klimaat en energie. We hanteren daarbij een groeimodel. Dit houdt in dat we in het volgende verslag onze scope uitbreiden van de eigen bedrijfsvoering naar inkoop en beleid. Denk aan de CO₂-uitstoot in de inkoopketen, maar ook aan andere relevante duurzaamheidsthema's. Via andere kanalen rapporteren we over het duurzaamheidsbeleid dat breder gaat dan de eigen organisatie van EZK en LNV. Daarnaast richten we ons op de effecten verder in de keten. Denk aan onderwerpen als natuurbescherming, duurzaam voedsel, het tegengaan van verspilling en sociale duurzaamheid. In de komende jaren breiden we dit verslag uit met soortgelijke thema's. Zo hebben we in dit verslag voor het eerst een hoofdstuk opgenomen over ons eigen personeelsbeleid.

Klimaatneutrale bedrijfsvoering

Het Rijk wil als organisatie klimaatneutraal en circulair worden. De strategie daarbij is gericht op eerst besparen en voorkomen van verspilling. Vervolgens zoveel mogelijk overschakelen op hernieuwbare bronnen en grondstoffen. Een laatste optie is het compenseren van uitstoot en vervuiling. Deze optie passen we toe als er onvoldoende bespaard wordt of gebruikgemaakt van hernieuwbare energiebronnen en grondstoffen. De insteek is om deze laatste optie waar mogelijk te voorkomen, zodat daadwerkelijke verduurzaming plaatsvindt in de bedrijfsvoering. Het Rijk heeft tussendoelen bepaald om daadwerkelijke besparing te stimuleren. Bijvoorbeeld het halveren van de uitstoot van mobiliteit, overschakelen op hernieuwbaar gas en WKO, 100% duurzame elektriciteit en een halvering van het energieverbruik van de kantoren. EZK en LNV schetsen op basis van dit Rijksbeleid en de eigen CO₂-footprint een pad hoe we het doel van een klimaatneutrale bedrijfsvoering kunnen halen.

5. Speerpunten

In 2020 is doorgedaan op het pad dat we in 2019 voor onszelf hebben uitgezet. Waar we in 2019 nog bezig waren met het creëren van de randvoorwaarden van het verduurzamen van de bedrijfsvoering, konden we in 2020 hier effectief op in gaan zetten.

Coronacrisis heeft grote impact op de duurzaamheidsinspanningen in 2020

2020 was een ongewoon jaar door de coronacrisis. Vooral thuiswerken en aanzienlijk minder dienstreizen hebben ervoor gezorgd dat de CO₂-uitstoot (tijdelijk) flink is gedaald, met maar liefst 34%. We willen deze kans benutten om na de crisis dit positieve klimaateffect zo veel mogelijk vast te houden, bijvoorbeeld door blijvend minder buitenlandse dienstreizen fysiek te doen en deze te vervangen voor virtuele alternatieven. Aan de andere kant zijn er ook een aantal dingen die we niet hebben kunnen doen, zodat het lastig was om onze voorgenomen acties en beleid goed tot uitvoering te brengen. In de toekomst zoeken we daarom naar een middenweg. Hierin behouden we een aantal van de positieve effecten en nemen die als basis voor onze vervolgstappen. We zullen pas in 2021 en 2022 echt goede conclusies kunnen trekken over blijvende reducties na corona.

Dit verslag richt zich vooral op de eigen bedrijfsvoering en de CO₂-Prestatieladder ([zie pagina 15](#)).

We gaan daarom in de volgende thematische hoofdstukken uitgebreid in op de CO₂-impact van onze eigen bedrijfsvoering. Ook kijken we naar de thema's circulaire economie, natuur en voedsel, en MVI. Voor het eerst maakt in 2020 ook de sociale kant van onze bedrijfsvoering onderdeel uit van dit verslag. Dit doen we de vorm van een hoofdstuk over ons personeelsbeleid. We beginnen met twee algemene speerpunten die ons duurzaamheidsbeleid ondersteunen: samenwerking, data en monitoring. Daarna bespreken we de doelstellingen en resultaten van de hierboven genoemde inhoudelijke thema's afzonderlijk.

Hybride werken

Sinds maart 2020 werken nagenoeg alle medewerkers van EZK en LNV thuis. De ambitie is om toe te werken naar een hybride werksituatie. Op dit moment worden gesprekken gevoerd hoe dit er precies uit komt te zien. Ook bespreken we alternieven voor dienstreizen en hoe we dit in de toekomst gaan vormgeven.

5.1 Speerpunt 1: Samenwerken aan duurzaamheid

Community verduurzaming bedrijfsvoering

In 2019 is een belangrijke basis gelegd in de samenwerking binnen beide departementen, inclusief alle diensten en agentschappen. De community verduurzaming bedrijfsvoering EZK en LNV werkt aan de doelen die zijn opgenomen in ons interne manifest. Hiermee hebben we een gedeelde verantwoordelijkheid. Zo werken NVWA en AT bijvoorbeeld samen in de opgave voor de verduurzaming van het wagenpark. Ook trekken RVO, ACM en de kerndepartementen samen op om virtuele ervaringen te delen en alternatieven te bedenken voor buitenlandse dienstreizen. Hiermee brengen zij de CO₂-uitstoot van het wagenpark en vliegreizen blijvend omlaag: de twee grote bronnen van uitstoot binnen onze bedrijfsvoering. Met het RVB is de samenwerking gestart om de CO₂-uitstoot van elektriciteit en aardgasverbruik van onze huisvesting omlaag te brengen. Dit doen we door bijvoorbeeld energiecontracten aan te passen.

Beleid en bedrijfsvoering verbinden

De vakinhoudelijke kennis van beleidsmedewerkers is essentieel om het beleid goed te vertalen naar de bedrijfsvoering. Dit is nodig om de wijze waarop wij maatschappelijk verantwoord inkopen te verbeteren. Daarnaast zorgt het ervoor dat de kennishiaten en dilemma's in beeld zijn. In 2020 zijn binnen EZK en LNV twee werkgroepen opgericht waar beleid- en bedrijfsvoeringsmedewerkers elkaar op deze onderwerpen vinden. Maar ook zijn er interdepartementaal nieuwe verbindingen gelegd. Deze mooie basis in de relatie tussen beleid en bedrijfsvoering moeten we de komende tijd verder uitbouwen.

Een concreet voorbeeld is dat in de jaarlijkse voortgangsmonitor klimaatbeleid nu ook een hoofdstuk is opgenomen over hoe de Rijksoverheid haar doelen over verduurzaming van de bedrijfsvoering haalt. Daarmee wordt het een integraal onderdeel van het nationale klimaatbeleid.

De rol van medewerkers en managers

We willen bedrijfsvoering en de faciliteiten hiervan verduurzamen. Dat houdt in dat gebruikers van deze bedrijfsvoering, medewerkers en managers, ook duurzaam gedrag moeten vertonen. Daarmee hebben zij de sleutel in handen van de voorbeeldrol die wij als ministeries willen vervullen. Dat betekent dat de keuzes die medewerkers maken duurzaam(er) moeten zijn. Dat vraagt om een cultuurverandering. EZK en LNV werken actief om deze verandering door te zetten. De bestuursraden werken aan een strategie om de vertaling naar de dagelijkse werkzaamheden van de medewerkers te maken.

Het Manifest Verduurzaming Bedrijfsvoering

Het Klimaatakkoord vraagt van de Rijksoverheid om een voorbeeldrol in te nemen waarbij het ‘practice what you preach’ principe leidend is. In het Manifest verduurzaming bedrijfsvoering EZK en LNV zijn zeven speerpunten opgenomen:

1. 100% zero-emissie van het wagenpark in 2028
2. maximaal 35% restafval
3. klimaatvriendelijke catering
4. het verbeteren van maatschappelijk verantwoord inkopen
5. duurzame ICT
6. vermindering van de CO₂ uitstoot van de zakelijke mobiliteit.
7. verbetering datavoorziening

“Wij vragen door middel van onze inkoop aandacht voor een transparante keten, waarbij duurzaamheid voorop staat.”

— Rob Heijink, Categoriemanager Catering

5.2 Speerpunt 2: Data en monitoring

Alles valt of staat met goede data en monitoring. ‘Meten is weten’! Alleen met de juiste gegevens kunnen we maatregelen nemen en keuzes maken die effect hebben. En zo uiteindelijk onze doelstelling bereiken. Om goed te kunnen sturen op de ambities, is het zevende speerpunt van het Manifest de verbetering van de datavoorziening. Hiermee laten we concreet zien hoe ver we zijn in de realisatie van onze ambities. We verzamelen betrouwbare data en feiten, die we gebruiken in onze communicatie. Daarom is de ontwikkeling van een duurzaam dashboard gestart. Daarmee houden we in de gaten of onze maatregelen en inspanningen de gewenste resultaten opleveren.

Streven naar eenduidigheid in data en heldere KPI's

Dat is een verbeterpunt voor ons en ook breder binnen het Rijk. Ook in het duidelijk uitvragen van data bij leveranciers kunnen we verbeteren. Ons streven is om deze uitvraag op te nemen in de contracten die we met hen hebben. Het is nog niet altijd helder waar welke data wordt bijgehouden. Met als gevolg dat sommige data nog niet, niet goed of juist dubbel wordt geregistreerd. Dit zien we bijvoorbeeld bij de energiegegevens van verzamelkantoren, die zich nog lastig laten uitsplitsen naar de verschillende panden en/of gebruikers.

5.3 Klimaat en energie

Sturing op doelstellingen met de CO₂-Prestatieladder

Het Rijk heeft de ambitie om een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030 te realiseren. Vanzelfsprekend onderschrijven EZK en LNV deze ambitie uit het Klimaatakkoord. De focus van onze aanpak ligt nu op het inzichtelijk maken wat de relevante stappen zijn op de weg naar klimaatneutraal. Op basis van de doelen van het Rijksbeleid en de eigen CO₂-footprint, schetsen EZK en LNV het pad naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Om het pad voorspelbaar te maken richten EZK en LNV op het verlagen van hun CO₂-uitstoot met gemiddeld 10% per jaar. Dit doen beide departementen aan de hand van de CO₂-Prestatieladder.

CO₂-Prestatieladder

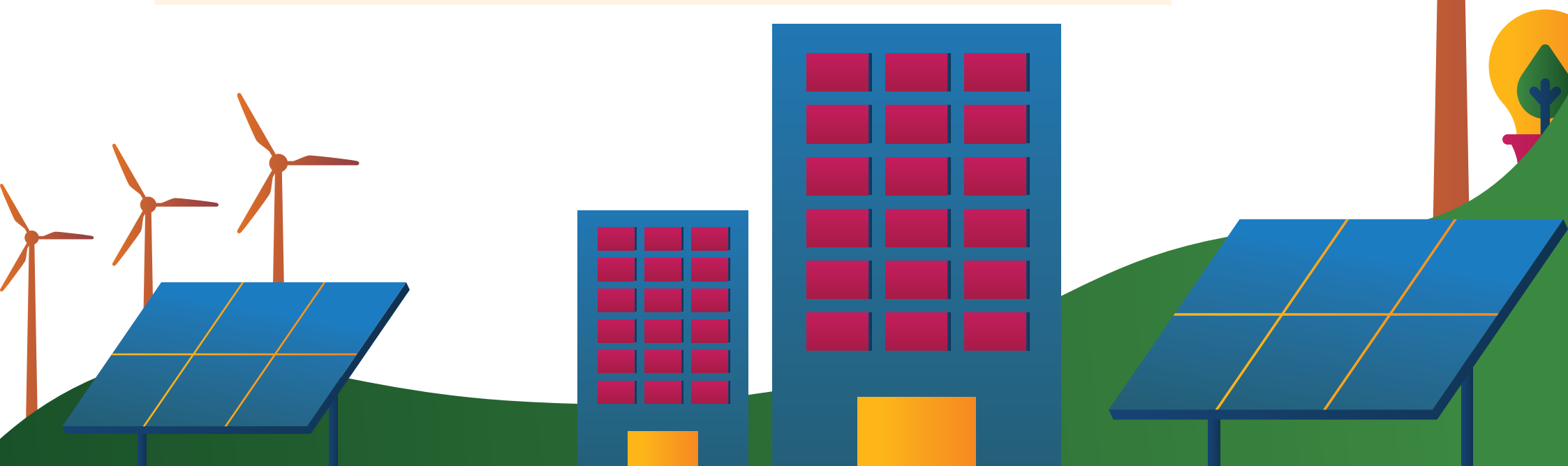
De CO₂-Prestatieladder begeleidt organisaties bij het behalen van klimaat- en energiedoelstellingen en draagt daarmee bij aan de energietransitie. De ladder is daarom een belangrijk instrument om de CO₂-reductiedoelen van EZK en LNV te realiseren. In 2020 zijn EZK en LNV gestart met de implementatie van de CO₂-Prestatieladder op trede 3. De volgende stap is dat in 2021 beide ministeries zich extern laten certificeren. Het is gebruikelijk dat organisaties hierna doorgroeien naar hogere treden op de ladder (4 en 5), waarbij de inkoopketen en het effect van beleid op de CO₂-uitstoot is meegenomen. RVO is op dit moment bezig met de voorbereidingen om zich te certificeren op trede 4. Daarna zijn EZK en LNV voornemens zich te laten certificeren op trede 4.

Hernieuwbare elektriciteit op rijksvastgoed

Een voorbeeld waar bedrijfsvoering en beleid samenkomen is bij de opwek van hernieuwbare elektriciteit op het rijksvastgoed. Verschillende onderdelen van de rijksoverheid – zoals Rijkswaterstaat, RVB, Defensie en Staatsbosbeheer – bezitten en beheren onder andere vastgoed. EZK wil, waar dit kan, dat zo veel mogelijk rijksvastgoed wordt ingezet voor hernieuwbare elektriciteit en heeft hiervoor verschillende programma's opgezet. Zoals het pilotprogramma 'Hernieuwbare Energie op Rijks(waterstaats) grond', het programma 'Opwek Energie op Rijksvastgoed' en het programma 'Zon op Dak'.

Het uitgangspunt is dat hoe meer zonne- en windparken er op rijksvastgoed kan komen, hoe meer landbouw- en natuurgronden we hiermee kunnen sparen. De elektriciteit die met zon op de rijksdaken wordt opgewekt, verbruikt de rijksoverheid zelf om daarmee de rijksbedrijfsvoering verder te verduurzamen. De elektriciteit die marktpartijen op de rijksgronden opwekken, wordt op het net geleverd. Zo dragen de programma's bij aan zowel verduurzaming van de eigen rijksbedrijfsvoering en aan het vergroenen van de energie die burgers ontvangen. Een grote bijdrage aan de energietransitie.

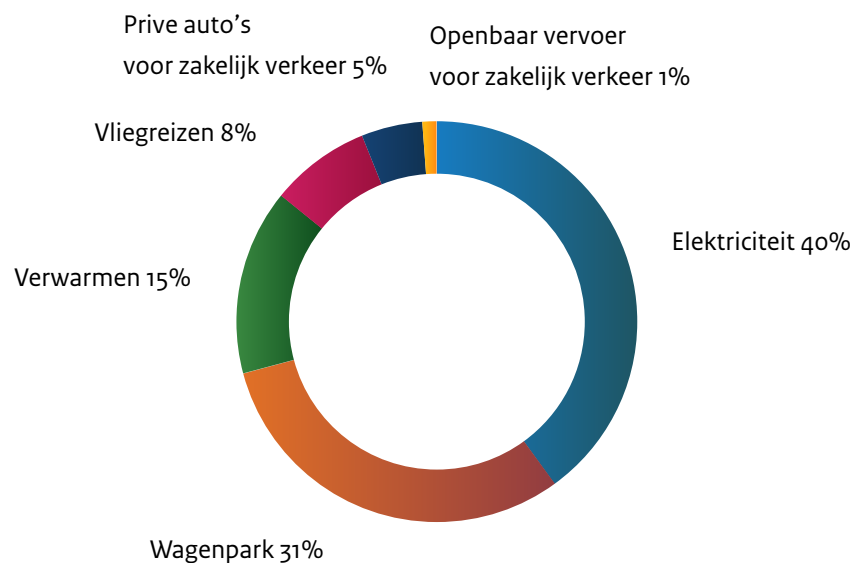

Resultaten en cijfers 2020

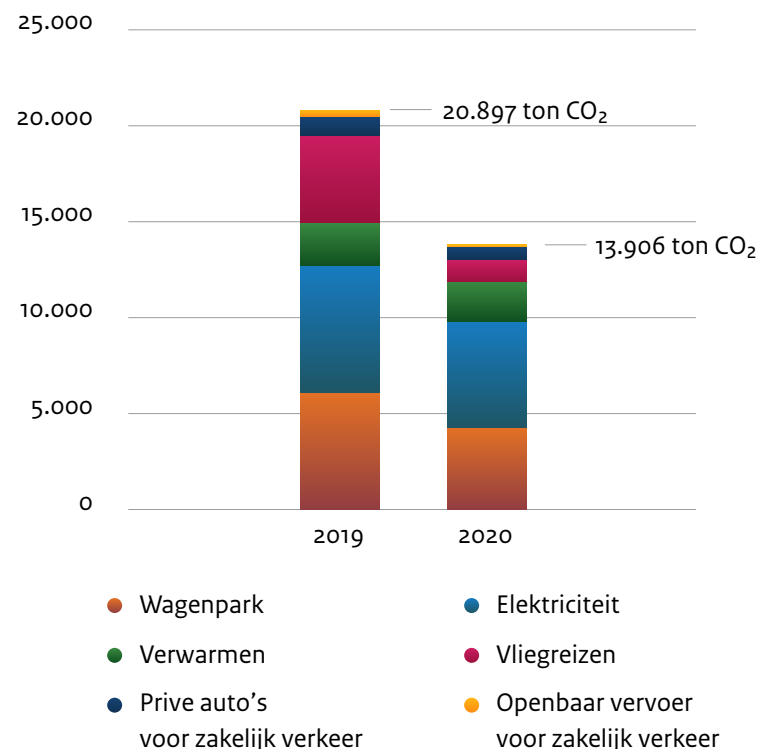
De CO₂-footprint van LNV en EZK samen bedroeg in 2020 13.906 ton CO₂. Voor beide ministeries samen geldt dat de meeste CO₂-uitstoot veroorzaakt wordt door energie (elektriciteit en verwarmen), het wagenpark en vliegreizen. De NVWA (54% van de totale footprint in 2020) en RVO (34% van de totale footprint in 2020) zijn samen verantwoordelijk voor een groot deel van deze uitstoot.¹

Gezamenlijk CO₂-footprint van EZK/LNV

13.906 ton CO₂

Voortgang CO₂-footprint

1. De CO₂-footprint omvat alle directe uitstoot door het eigen brandstofverbruik, verwarming, het elektriciteitsverbruik en zakelijke reizen (exclusief woon-werkverkeer).

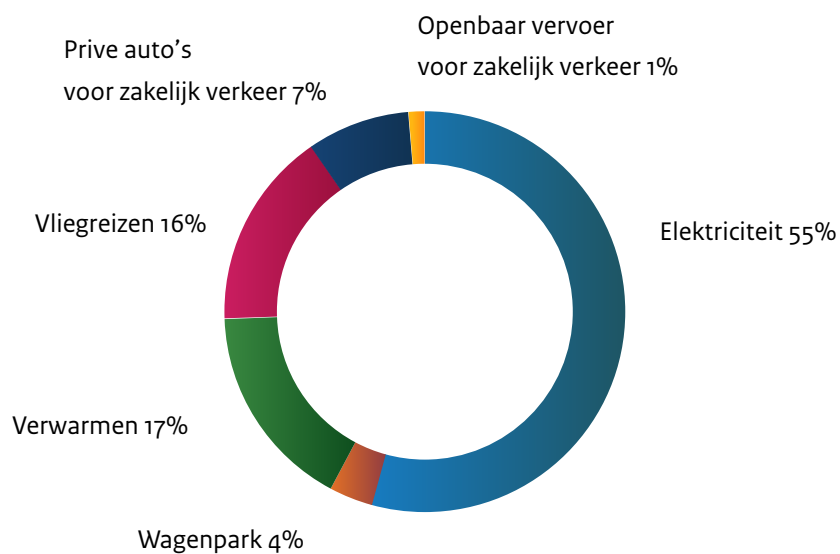
EZK

In 2020 is door EZK 6.266 ton CO₂ uitgestoten. Hiermee dragen EZK en haar diensten en agentschappen samen voor 45% bij aan de totale CO₂-footprint van EZK en LNV. Binnen de footprint van EZK bestaat het grootste aandeel uit elektriciteitsverbruik, vliegreizen en het verwarmen van panden.

Vergeleken met 2019 is de CO₂-uitstoot van vliegreizen met 76% afgenomen. De sterke afname komt door de coronacrisis waardoor er minder buitenlandse dienstreizen hebben plaatsgevonden. Dit is vooral terug te zien bij de RVO.

CO₂-footprint van EZK

6.266 ton CO₂

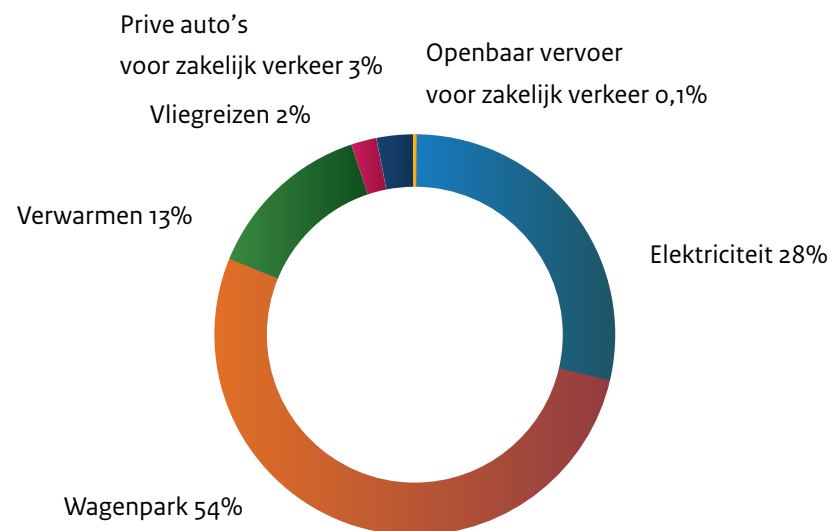
LNV

De uitstoot van LNV en haar agentschap NVWA bedroeg 7.640 ton CO₂, dit is 55% van het totaal van EZK en LNV. Het onderdeel wagenpark heeft hier de grootste impact, gevolgd door het onderdeel elektriciteit.

De NVWA draagt met name bij aan de footprint van LNV, vanwege het aantal panden en een omvangrijk wagenpark. Dit is 98%. Dit komt door het grote aantal inspecteurs dat voor hun werk een auto nodig heeft, bijvoorbeeld voor werkbezoeken op afgelegen plekken.

CO₂-footprint van LNV

7.640 ton CO₂

Werkgroepen wagenpark, energie en vliegereizen

In 2020 hebben we maatregelen in kaart gebracht om onze doelstellingen te behalen. Deze zijn aanvullend op de bestaande maatregelen die vanuit het Manifest al beoogd waren. In dit proces wordt nauw samengewerkt met alle diensten en agentschappen in de Community (zie hoofdstuk 5.1). Voor de drie grootste bronnen van uitstoot, wagenpark, energie en vliegereizen, zijn werkgroepen opgericht die de doelen blijvend monitoren en maatregelen verder uitwerken. De diensten die het meest bijdragen aan elk van de categorieën hebben zitting in de betreffende werkgroep(en).

Naast het delen van kennis en ervaringen binnen de eigen organisatie, zijn de werkgroepen ook buiten de eigen ministeries actief. EZK en LNV nemen deel aan verschillende Rijksbrede initiatieven en werkgroepen om bij te dragen aan reductie buiten EZK en LNV, zoals de Coalitie Anders Reizen. Deze coalitie van 50 grote organisaties, vertegenwoordigt samen 450.000 medewerkers en zetten zich in om hun totale CO₂-emissie tussen 2016 en 2030 te halveren.

Maatregelenpakket voor energie en mobiliteit aangescherpt

De maatregelen die in 2019 zijn genomen zijn door de werkgroepen in 2020 aangescherpt. Met de maatregelen die nu al gepland of al ingezet zijn bereiken EZK en LNV gezamenlijk een CO₂-reductie van circa 39% tot 2025 op onze totale footprint ten opzichte van 2019. Het grootste effect is nu te zien bij LNV omdat daar grote slagen gemaakt worden met het wagenpark. Vooral voor EZK zijn aanvullende maatregelen nodig. Hier is voornamelijk bij het reduceren van vliegreizen en het verder vergroenen van grijze stroom nog veel winst te behalen.

Op dit moment is 53% van het elektriciteitsverbruik van EZK en LNV hernieuwbaar

Het verder vergroenen van de grijze stroom en gasverbruik van onze huisvesting heeft nog een grote potentie voor verdere CO₂-reductie. De uiteindelijke doelstelling is 100% groene stroom, afkomstig uit Nederland. Grijze stroom is stroom die opgewekt wordt uit fossiele grondstoffen, zoals gas, aardolie en kolen. Bij het energieverbruik van de panden van EZK en LNV moet we onderscheid maken tussen maatregelen gericht op het elektriciteitsgebruik en maatregelen gericht op verwarming. Elektriciteitsverbruik is namelijk eenvoudiger te verduurzamen dan verwarming door aardgas of stadswarmte.

Geen enkel pand is in eigendom van EZK en LNV. Daarom hebben EZK en LNV beperkte invloed op het terugdringen van het aardgasverbruik. De primaire verantwoordelijkheid ligt bij het RVB, die werkt aan routekaarten voor de verduurzaming van het Rijksvastgoed.

Als gebruiker hebben we invloed op het energieverbruik

Door middel van campagnes, intranetberichten, stickers op de ramen en informatiekaartjes werken we aan bewustwording en aandacht voor zuinig gebruik. Denk bijvoorbeeld aan het juist gebruiken van klimaatinstallaties, het sluiten van deuren, en het effect van het openen van ramen op het functioneren van de klimaatbeheersing.

Voor de huurpanden van de NVWA, RVO en AT onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn voor het inkopen van groene elektriciteit. In een aantal gevallen zijn energiecontracten al aangepast. Hiermee boeken we binnen twee a drie jaar een grote CO₂-reductie winst. In 2021 vergroenen ten minste 6 NVWA-locaties de grijze stroom. Dit levert een CO₂-reductie van 8% op de totale CO₂-footprint van EZK en LNV. Voor het gebouwencomplex in Wageningen van de NVWA wordt in 2025 een WKO-installatie aangebracht. Het vergroenen van de elektriciteit in het Centre Court in Den Haag (RVO) levert ca. een halvering van de CO₂ uitstoot op.

Waarom heeft B73 geen zonnepanelen?

In 2020 is een onderzoekstraject gestart door het RVB naar de mogelijkheden van het plaatsen van zonnepanelen op het dak van B73. Omdat we rekening moeten houden met onder andere de monumentale status van het gebouw, de afmetingen en de bouwaard is dit een complex onderzoek. Daarbij willen we een toekomstbestendige en circulaire aanpak hanteren.

In normale omstandigheden dient er rekening te worden gehouden met onder andere het huidige verbruik van een gebouw, de aanwezige installaties (bijvoorbeeld elektra aansluitingen), het beschikbare dakoppervlak en de eigenschappen en conditie van het dak en de dakbedekking. Voor B73 komen hier nog een aantal complicerende factoren bij die grote invloed heeft op de doorlooptijd van het onderzoeks- en uitvoeringsproces. Zo dient er rekening gehouden te worden met het feit dat de dakbedekking op B73 vervangen en geïsoleerd moet worden. Ook is de valbeveiliging op dit moment niet meer gecertificeerd en moet volledig vervangen worden. Daarnaast valt het pand onder intellectueel eigendom van de architect van de laatste renovatie (2012). De wens leeft om thermische zonnepanelen te plaatsen. Hiermee wordt niet alleen zonne-energie omgezet naar elektriciteit, maar ook de warmte gebruikt voor het opwarmen van het pand. Dit is veel duurzamer, maar ook complexer in de uitvoering.

Met de inzichten van nu is ervoor gekozen om het hele dak te renoveren. Op dit moment lopen hierover verschillende onderzoeken. Deze onderzoeken worden in het derde kwartaal van 2021 afgerond. Met de uitkomsten komt meer duidelijkheid wanneer de zonnepanelen geplaatst kunnen worden.

Energiebesparing

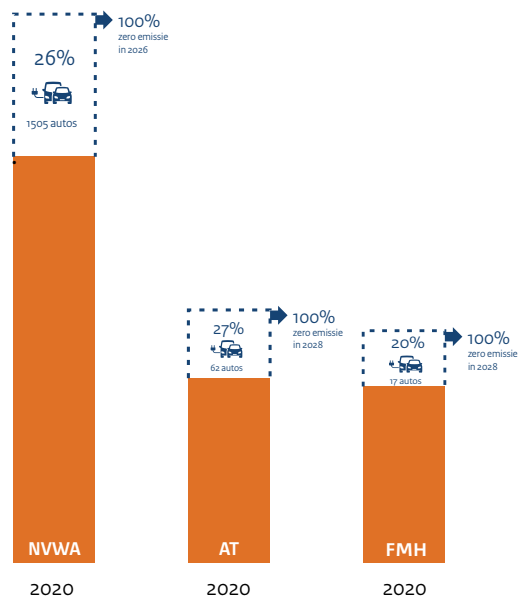
In 2020 is het energieverbruik stevig afgenomen, hoofdzakelijk door het thuiswerken. Er ligt evengoed nog een flinke opgave om de rijkskantoren te laten voldoen aan de eisen uit de Wet milieubeheer en de labelverplichtingen voor kantoren. In deze wet wordt gesteld dat energiebesparingsmaatregelen die binnen vijf jaar terugverdiend kunnen worden, genomen moeten worden.

Deze opgave ligt bij het RVB. Het RVB heeft specifiek voor alle rijkskantoren in 2019 een routekaart vastgesteld om voor alle kantoren de rijksdoelen op het gebied van verduurzaming en CO₂-reductie te behalen. Op dit moment zijn EZK en LNV in gesprek met het RVB om meer inzicht te krijgen hoe zij energiebesparingsmaatregelen kunnen toepassen om zo te kunnen voldoen aan de Wet Milieubeheer. Naast aanpassingen aan gebouwen kan ook gedragsverandering tot een bijdrage aan energiebesparing leiden. Niet alleen op kantoor, maar ook op de thuiswerkplek. Daar wil EZK/LNV komende jaren meer aandacht aan gaan besteden. Stef Strik (DGKE/W&O): “mijn thuiswerkplek is in mei 2021 geheel klimaatneutraal ingericht. Verwarmd door een warmtepomp, elektriciteit en verlichting gevoed door 28 zonnepanelen. Dat geeft toch een goed gevoel.”

Wagenpark Rijksoverheid in 2028 zero-emissie

Hiermee wil de Rijksoverheid het goede voorbeeld geven. En loopt daarmee voorop op de doelstelling. Hierbij moeten in 2030 alle verkochte auto's zero-emissie zijn. Met de toename van zero-emissie auto's, komt er ook extra aandacht voor het vergroenen van het opladen van deze auto's. Op dit moment is het nog niet mogelijk om te monitoren of collega's die een zero-emissie auto bezitten die eigendom is van EZK en LNV, thuis groene stroom gebruiken voor het opladen. We willen hier wel zo snel als mogelijk beter inzicht in krijgen.

Het doel van LNV/NVWA is om al in 2026 een zero emissie wagenpark te behalen. Voor AT staat de deadline voorlopig nog op 2028. De NVWA en AT hebben de tussendoelstelling om in 2020 over een 20% zero-emissie wagenpark te beschikken ruimschoots gehaald (EZK concern: 27%; LNV concern: 26%).

Buitenlandse dienstreizen vervangen door virtueel alternatief

Door de coronacrisis hebben organisatieonderdelen ervaren dat het mogelijk is om een deel van de buitenlandse dienstreizen te vervangen door een virtueel alternatief. Uiteraard moeten de ICT-faciliteiten hierop zijn ingericht.

Het rijksbrede reisbeleid is niet voldoende om de benodigde CO₂-reductiedoelstelling van 2030 te behalen op zakelijk vervoer voor EZK en LNV. Daarom is het nodig dat onder andere het vliegbeleid aangescherpt wordt. Voor het verminderen van vliegtrips werken EZK en LNV daarom aan een gezamenlijke ambitie en bijbehorend afwegingskader. Om de keuze van een dienstreis duurzaam te kunnen maken. Deze aanvullende ambitie en het afwegingskader worden naar verwachting in 2021 vastgesteld.

RVO is gestart met het ontwikkelen van een afwegingskader waarmee de keuze tussen een vlucht of een alternatief gemaakt wordt. Dit kan ook voor andere diensten of voor het gehele concern als hulpmiddel dienen.

5.4 Circulaire economie

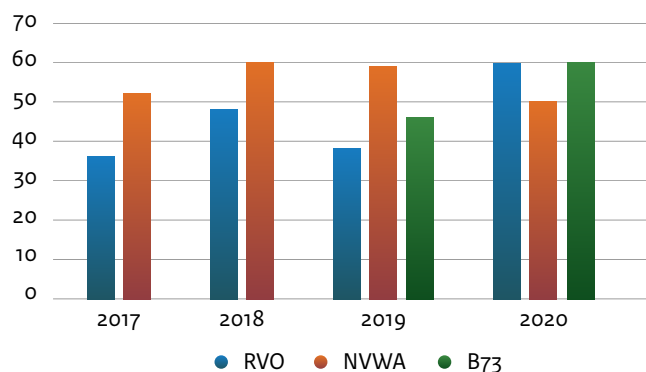
Circulaire economie is een breed thema dat in veel beleidsthema's terugkomt. LNV heeft eind 2018 de visie 'Landbouw Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' gepresenteerd. Hierin moedigt LNV vanuit het concept van kringlooplandbouw onder andere een zorgvuldige omgang met grondstoffen aan. In de eigen organisatie is aandacht voor het voorkomen van verspilling, hergebruik van afvalstoffen door deze weer in te zetten als grondstof en het hergebruik van materialen in bijvoorbeeld meubilair en ICT.

Doelstellingen

Voor afval geldt voor EZK en LNV de Rijksbrede ambitie dat in 2020 maximaal 35% als restafval wordt omgezet naar energie en warmte. Dat betekent dat EZK en LNV ernaar streven 65% van het afval als grondstof opnieuw te laten gebruiken. Voor meubilair en ICT gelden op dit moment nog geen meetbare doelen, maar vanuit onze facilitaire dienstverlener FMH is het uitgangspunt om zolang mogelijk met het kantoormeubilair te doen. FMH focust zich daarnaast op het verduurzamen van de werkomgeving en de reststoffenverwerking.

% Restafval

(norm: maximaal 35%)

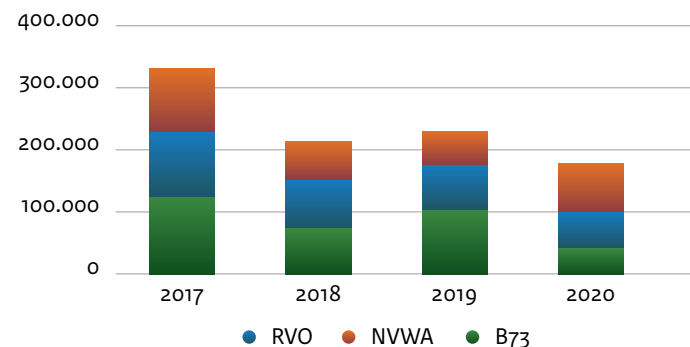
Resultaten 2020

In 2020 is in de Rijkspanden van EZK en LNV gemiddeld 54% restafval geproduceerd, een stijging ten opzichte van 2019.

Dit komt grotendeels door de coronacrisis. Door het grootschalige en langdurige thuiswerken maakten medewerkers nauwelijks gebruik van catering en drankvoorzieningen die herbruikbaar afval opleveren. Denk aan producten die over de datum zijn, bekertjes of koffiedrab. Daardoor nam de totale hoeveelheid afval af, maar het aandeel restafval toe. Om deze reden is het streefpercentage restafval gedurende de pandemie gesteld op 45% voor de kantoren met een bezetting lager dan 40%.

Afval in kilo's/jaar

in Rijkspanden EZK/LNV

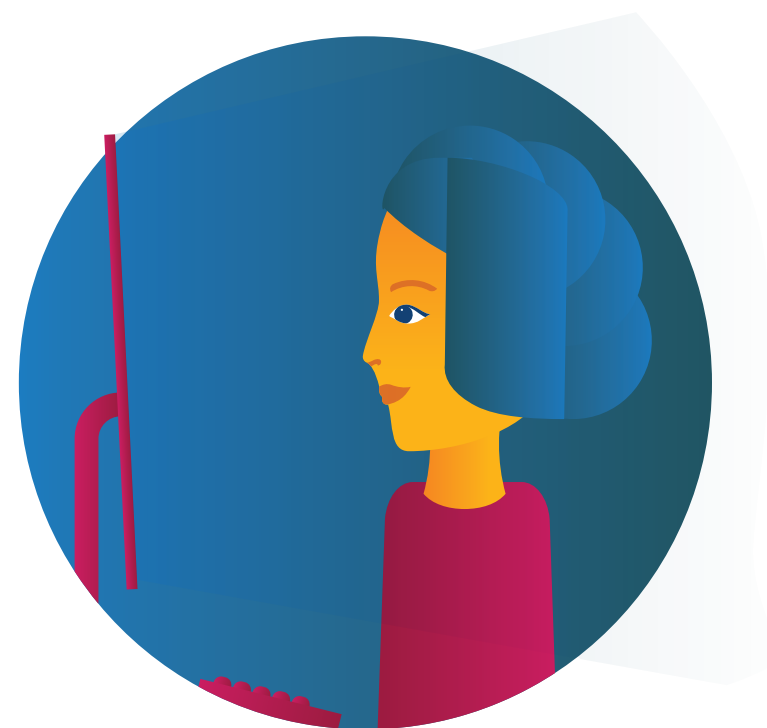
De keten voor het afvoeren en verwerken van afvalgrondstoffen is onvoldoende helder

Hierdoor kwam gescheiden afval niet altijd terug in de keten. Om dit te verbeteren heeft de Rijksoverheid in 2020 besloten om in nieuwe contracten de afvallogistiek los te koppelen van de verwerking. Dit betekent dat het Rijk direct verwerkingscontracten gaat afsluiten met een zo hoog mogelijk nuttige toepassing en zo laag mogelijke milieudruk. De nieuwe contracten gaan in op 1 juli 2022.

Het voorkomen van verspilling is een belangrijk aspect van de kringlooeconomie. EZK en LNV leveren een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de Rijksbrede inkoop als eigenaars van de Rijksbrede categorieën consumptieve dienstverlening, ICT-werkplek en de inhuur van ICT-professionals. Ze doen dit door verhoogde duurzaamheidsambities op te nemen in hun geactualiseerde categorieplannen. Zolang we thuis werken vanwege de coronacrisis, de kantoren niet meer dan 40% bemand zijn en er geen catering wordt uitgevoerd, is het streefpercentage voor restafval gesteld op 45%. ICT- device worden afgevoerd conform regelgeving. Dit betekent dat er eerst wordt gekeken of de devices geschikt zijn voor hergebruik. Als dit niet mogelijk is, dan worden veel devices gedemonteerd in onderdelen. Dit wordt gedaan door medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor de ICT geldt een afschrijvingstermijn. Voor laptops is dit 4 jaar, voor hybride laptops 3 jaar en voor monitoren 5 jaar.

Plannen 2021

EZK en LNV willen een campagne opzetten om de afvalscheiding te verbeteren. Op 1 juli 2021 gaat een nieuw werkplekcontract in. Omdat DICTU de afschrijvingstermijn van laptops van 4 naar 5 jaar en van monitoren van 5 naar 8 jaar verlengt, schaffen we de komende periode minder nieuwe apparaten aan die CO₂ hebben uitgestoten tijdens de productie.

“EZK en LNV hebben de doelstelling van maximaal 35% restafval (excl. papier en karton) per 31 december 2020 niet behaald en zijn uitgekomen op 54%. De komende jaren zal er meer ingezet moeten worden op gedragsverandering waarbij het bedrijfsafval beter wordt gescheiden om een lagere CO₂-impact te kunnen realiseren. Wel is een kanttekening daarbij op zijn plaats dat door het vele thuiswerken, het totaal aantal kilo afval op het kerndepartement met 58% is afgenomen.”

– Maurice Goudsmith (categoriemanager Afvalzorg en grondstoffenmanagement, RVO)

5.5 Natuur en voedsel

Belangrijk onderdeel van de visie op de kringlooplandbouw en van het natuurbeleid van LNV is het behoud en het versterken van biodiversiteit, natuurlijk kapitaal en de verduurzaming van voedselproductie en consumptie. Onder dat laatste verstaan we onder andere de verduurzaming van de veehouderij, een verschuiving in de balans tussen de consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten en het verminderen van voedselverspilling.

Doelstellingen duurzamere catering

Het Rijk streeft naar een zo duurzaam mogelijke catering die bijdraagt aan de vermindering van de CO₂-uitstoot door het aanbieden van meer plantaardig voedsel en het gebruik van seizoensproducten. Daarnaast zet het Rijk in op een catering die producten aanbiedt die het verlies van biodiversiteit tegengaan. Het Rijk doet dit door minder landgebruik, die de verzuring en vermesting van de omgeving terugdringen, die ingekocht zijn bij (lokale) leveranciers, die bijdragen aan de vermindering van vervuiling en het welzijn van landbouwhuisdieren stimuleren. Ook LNV en EZK streven naar een zo duurzaam mogelijke catering. Het bedrijfsrestaurant draagt bij aan de halvering van de voedselverspilling tussen 2015 en 2030 en aan de verschuiving van de verhouding tussen dierlijk en plantaardig eiwit. In 2030 is 60% van het eiwitaanbod in de catering plantaardig, in de banqueting 70%. Daarnaast moedigen EZK en LNV in de catering de inzet aan van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt evenals inkoop van producten die bijdragen aan goede arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden in de (internationale) productieketen.

Resultaten en maatregelen in 2020

In 2020 was het voor het eerst mogelijk het gemiddelde aanbod van plantaardig eiwit te meten. In de door FMH gefaciliteerde panden van EZK en LNV bedroeg dat 41,7%. De data voor de voedselverspilling worden nog nader gespecificeerd. Omdat het grootste deel van de medewerkers vanaf maart 2020 thuis werkte vanwege de coronacrisis, waren er weinig mogelijkheden om campagnes te voeren om de verhouding tussen de consumptie van plantaardig en dierlijk eiwit in de catering te veranderen. Evenmin was er veel ruimte voor nieuwe acties voor vermindering van voedselverspilling.

Het Rijk stelt in 2021 nieuw categorieplan consumptieve dienstverlening vast

De ambitie is om de categorie circulair te maken. In het plan zijn hogere verduurzamingsambities opgenomen, waaronder het voornemen om binnen EZK en LNV experimenten met true pricing te nemen. Om de vermindering van voedselverspilling beter inzichtelijk te maken, ontwikkelen we in 2021 een dashboard. Dat maakt het mogelijk om de voortgang naar 2030 te laten zien.

“Albron is continu in gesprek met EZK en LNV over hoe de CO₂-reductie verder is terug te dringen, dit heeft voor beide partijen prioriteit. Hierin zoeken wij altijd naar een redelijke en realistische benadering voor alle betrokkenen en onze gasten. Bijvoorbeeld korting op een kopje koffie of thee als je je eigen kop meeneemt, of (nog) meer producten lokaal, dus uit Nederland, inkopen.”

– Albron, cateraar

5.6 Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)

In 2015 heeft het toenmalige Ministerie van Economische Zaken het Manifest Duurzaam Inkopen ondertekend. Het doel daarvan was meer aandacht te vragen voor de inzet van inkoopgelden voor de bevordering van de verduurzaming van Nederland. Daarvoor heeft het Ministerie een MVI-actieplan 2015-2020 opgesteld.

Het Rijk streeft naar het toepassen van MVI criteria bij alle aanbestedingen in de productgroepen genoemd op www.mvicriteria.nl. Bij tenminste de helft daarvan streven we naar meer dan de basisambitie in de eisen of gunningscriteria. Bij aanbestedingen voor werken en diensten met een loonsom van meer dan 250.000 euro en een looptijd van minstens zes maanden willen de inzet bevorderen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (social return). Bij aanbestedingen boven Europese drempels in risicovolle categorieën streven EZK en LNV naar het toepassen van Internationale Sociale Voorwaarden.

Resultaten 2020

Cijfers

De stijging van de aandacht bij EZK en LNV voor de MVI-thema's in de Europese aanbestedingen nam in 2020 verder toe:

	Aantal aanbestedingen	MVI-criteria toegepast	%
2018	43	21	49%
2019	41	26	63%
2020	36	26	72%

Bron: MVI-zelfevaluatiETOOL

Bij aanbestedingen is standaard aandacht voor de MVI-thema's: internationale sociale voorwaarden, SROI en milieuvriendelijk inkopen. Waar zinvol, zetten EZK en LNV ook in op de andere MVI-thema's (innovatie, MKB-vriendelijk, biobased en circulair).

De aandacht voor MVI groeit

LNV en EZK zetten tenminste in op de overeengekomen minimumeisen maar we streven naar hogere ambities. Hiervan zijn inmiddels goede voorbeelden voorhanden. Denk aan de aanbesteding 'Bloemen en Geschenken' en hogere ambities voor SROI bij enkele aanbestedingen. In 2020 is de afdeling inkoop samen met beleidsmedewerkers begonnen om de mogelijkheden te verkennen om die ambities te verhogen. Daarbij ging het om zowel de Rijksbrede als de departementale inkoop.

EZK en LNV actualiseren MVI-actieplan naar 2021-2025

In 2021 zetten LNV en EZK in op het versterken van het duurzaamheidsbewustzijn van de opdrachtgevers voor de departementale inkoop. Maar ook op het gebruik van data om beter op duurzaamheidseffect te kunnen sturen via contractmanagement en de intensivering van de "Banenafpraak" door samenwerking tussen de centrale afdeling Personeel en Organisatie en de inkoop.

5.7 Onze medewerkers

Het Strategisch Personeelsbeleid Rijk 2025 is het uitgangspunt voor het personeelsbeleid van EZK en LNV. Een belangrijk thema is de inzet op de duurzame inzetbaarheid van medewerkers: het bevorderen van de vitaliteit, inzetbaarheid en mobiliteit van de medewerkers en het nastreven van een diverse en inclusieve organisatie.

Resultaten 2020

In 2020 bedroeg de bezetting van EZK en LNV respectievelijk 7724 en 3207 fte. Er zijn ongeveer 1.700 vacatures verwerkt. De meerderheid is vervuld door een rijksambtenaar. In 48% van de gevallen was sprake van doorstroom binnen EZK en LNV.

Onderdeel van diversiteitsbeleid is het bevorderen van de instroom van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervoor zijn Rijksbreed streefcijfers afgesproken. EZK en LNV Kerndepartement hebben in 2020 66,1% respectievelijk 74% van hun streefcijfer gerealiseerd. De gezamenlijke diensten van EZK komen op 76,3% en de dienst van LNV op 77%.

In 2020 was het verzuim van EZK 3,5% (Verbaannorm 2,6%) en van LNV 5,2% (Verbaannorm 2,8%). Er is sprake van een daling ten opzichte van 2019 met respectievelijk 0,9% en 0,3 %. De daling is het gevolg van maatregelen om het verzuim terug te dringen en de grotere regelruimte van medewerkers door het thuiswerken tijdens de coronacrisis. Uit het medewerkertevredenheidsonderzoek blijkt dat de ervaren werkdruk in 2020 is toegenomen door het thuiswerken en het intensievere beeldschermwerken.

Personeelsbeleid stond in 2020 in het teken van de coronacrisis en het thuiswerken

Na het uitbreken van de coronacrisis gingen vrijwel alle medewerkers van EZK en LNV thuis werken. P&O heeft hierin op verschillende manieren ondersteuning geleverd. Denk aan extra arbo-middelen, aandacht voor vitaliteit door de Health Challenge bij de kerndepartementen, het digitaal aanbieden van leeractiviteiten en aandacht voor leidinggevendenden door onder andere het aanbieden van trainingen op het gebied van leidinggeven op afstand. In de zomer van 2020 is de corona-capaciteitsmarkt geïnitieerd in samenwerking met de POOL. Daarbij werden pieken en dalen in werkaanbod en beschikbare capaciteit vanwege corona op elkaar afgestemd. Deze 'proeftuin' is geëvalueerd en de ervaringen zijn meegegeven aan de werkgroep flexibiliseren.

Recordhoogte inschrijvingen e-learnings

Vanwege corona was het nauwelijks mogelijk om klassikale trainingen aan te bieden. Waar eerst 80% van alle trainingen in een fysieke setting plaatsvonden, is vanaf maart omgeschakeld naar digitaal. Gelukkig wisten medewerkers het Leermanagementsysteem van EZK en LNV beter te vinden dan ooit. In de maanden april en mei zijn recordhoogtes bereikt in het aantal inschrijvingen voor e-learnings. Veel medewerkers van EZK en LNV hadden behoefte om weer te leren doordat ze in nieuwe situaties terecht kwamen en opeens werk en tijd moesten herinrichten. Voor managers zijn webinars aangeboden over het leiding geven op afstand.

Het thuiswerken en werkbeleving

Het thuiswerken zorgde voor een andere werkbeleving onder medewerkers. Dit bleek uit de rijksbrede enquête 'Wij werken thuis' waaraan EZK en LNV in het najaar 2020 meededen. Als positieve kanten van het thuiswerken gaf een grote groep medewerkers aan dat ze zich thuis productief voelen, zich goed kunnen concentreren en dat ze tevreden zijn over de thuiswerksituatie. Als aandachtspunten gaf de helft van de respondenten aan dat ze zich geïsoleerd voelen van hun collega's. Daarnaast lijdt de kwaliteit van het samenwerken onder het thuiswerken, missen medewerkers spontane kennisdeling op het kantoor, ontwikkelden sommigen gezondheidsklachten en had een aantal respondenten last van een hoge werkdruk.

Plannen 2021

De deelnemers aan het project 'Hybride werken – nu en straks' bekijken hoe de positieve punten van het thuiswerken mee te nemen naar de toekomst en hoe negatieve aspecten te ondervangen. Om de realisatie van de Banenafpraak te bevorderen is het voornemen om verder in te zetten op het behoud van de aangenomen medewerkers.

RVO en NVWA

De RVO en de NVWA zijn de grootste diensten van de ministeries van EZK (RVO) en LNV (NVWA). Zoals eerder beschreven in dit verslag is de NVWA verantwoordelijk voor 54% van de uitstoot en RVO voor 34%. Omdat deze diensten zo groot zijn, voor veel CO₂ uitstoot zorgen, maar ook de ambitieuste plannen hebben om dit te reduceren, krijgen zij een aparte plek in dit duurzaamheidsverslag.

6. RVO

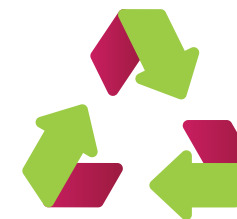
De Rijksoverheid zet zich in voor een uitstekend ondernemersklimaat. Ministeries stippelen daar beleid voor uit. De taak om dit beleid uit te voeren ligt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). RVO werkt in opdracht van ministeries, decentrale overheden en de Europese Unie.

Ondernemend Nederland kan bij ons terecht met vragen op het gebied van duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. De specialisten van RVO maken zich dag in dag uit sterk om ondernemende Nederlanders en beleidsmedewerkers vooruit te helpen. Zij bieden voorlichting en advies, financiering, de juiste contacten of gewoon een goed gesprek. Ze stellen regelingen op, voeren ze uit en zorgen dat wetten en regels worden nageleefd. Iedereen die een bijdrage wil leveren aan een economisch sterker en duurzamer Nederland zien wij als ondernemend Nederland.

Binnen RVO streven we naar een cultuur van gelijkwaardigheid en van veiligheid, waar je kunt zijn wie je bent. Waar je ingezet wordt op je unieke kwaliteiten en waar je gestimuleerd wordt om je talenten verder te ontwikkelen.

De beleidsprioriteiten van RVO zijn

- het uitvoeren en handhaven van wet- en regelgeving, gelegen op het terrein van Agrarisch, Duurzaam, Innovatie, Internationaal ondernemen;
- klantgericht, datagedreven, talentgericht en opgavegericht werken;
- het gebruiken van SDG's als gemeenschappelijke taal;
- het staan voor goed werkgeverschap;
- het stimuleren van duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

RVO wil voorloper blijven

Ondanks de coronacrisis in 2020 heeft RVO de ambitie geformuleerd om voorloper te willen zijn en blijven op het gebied van duurzaamheid. Uitgangspunt is het Klimaatakkoord en Nederland Circulair. Deze ambitie is vertaald door als RVO zelfstandig te gaan certificeren op niveau 4 van de CO₂-Prestatieladder in 2022. De voorbereidingen hiervoor zijn we afgelopen jaar gestart. Zo maken we naast de CO₂-uitstoot van de interne processen ook de uitstoot in onze ketens zichtbaar. En formuleren we maatregelen om die uitstoot te reduceren. Met onze jaarlijkse CO₂-footprint laten we zien welk effect de maatregelen hebben gehad. Deze werkwijze resulteert onder andere in meer inzetten op MVI omdat de grootste impact te maken is aan het begin van het inkoopproces, op het moment van een opdrachtformulering.

Voor onze eigen bedrijfsvoering hebben we gekozen om ons te focussen op energie (SDG 7), verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) en klimaatactie (SDG 13). Deze SDG's vormen het richtsnoer. Zij zullen dus in alle handelingen van RVO weer terug komen. Zo maken we gebruik van intern aanwezige kennis, zetten stagiairs in om onze duurzaamheidskennis te vergroten en besteden op een positieve wijze aandacht aan mogelijkheden voor duurzaam gedrag.

Als het gaat om de beleidsuitvoer kijken we onder meer naar de SDG-impact van de 700+ programma's die door RVO worden uitgevoerd. Zo willen we in onze opdrachten een positieve impact hebben op klimaat, circulariteit en andere maatschappelijke uitdagingen.

7. NVWA

De NVWA is verantwoordelijk voor de veiligheid van voedsel en consumentenproducten, dierenwelzijn en natuur. Het agentschap werkt aan het vergroten van de voedsel- en productveiligheid, het welzijn van dieren en plantgezondheid staan hierbij centraal. Daarnaast is de naleving van de wet- en regelgeving voor de veiligheid van voedsel en consumentenproducten, dierenwelzijn en natuur een belangrijk speerpunt. Als uitvoeringsinstantie van het ministerie van LNV werkt de NVWA mee aan de verduurzamingsdoelen die de Rijksoverheid zichzelf heeft gesteld. De NVWA heeft een grote ambitie om het wagenpark (1500 dienstwagens) te elektrificeren en presteert hier het best van alle Rijkswagenparken.

Hoog ambitieniveau NVWA

De NVWA heeft een hoge ambitie om haar bedrijfsvoering te verduurzamen en wil in 2026, twee jaar eerder dan het Rijksbrede doel, een zero-emissie wagenpark realiseren. In 2020 realiseerde de NVWA een reductie van 26%. Alleen al met het elektrificeren van het wagenpark van de NVWA, is de CO₂ van EZK/LNV in 2023 met bijna 30% gedaald. Daarnaast heeft de NVWA belangrijke acties in gang gezet voor zes panden. Hiermee bereiken wij een toename van 11% groene stroom in 2022. Daarnaast krijgt het kassencomplex van NVWA een Warmte Koude Opslag (WKO) installatie. Dit zorgt in 2025 voor een daling in het gasverbruik van 56% voor EZK/LNV.

8. Over dit verslag

Het tweede duurzaamheidsverslag

Dit is het tweede gezamenlijke duurzaamheidsverslag van EZK en LNV dat voor beide ministeries is opgesteld, en gaat over kalenderjaar 2020. Het verslag geeft inzicht in de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering van beide departementen en hun diensten en agentschappen.

Onze duurzaamheidsverslaglegging is een groeiemodel, waarbij we stapsgewijs toegroeien naar een volwaardig(er) verslag. Het tweede verslag is op enkele punten uitgebreid ten opzichte van het eerste verslag over 2019. Zo geven we een totaal beeld van het maatregelenpakket waarmee we de doelstelling klimaatneutraal in 2030 kunnen halen. Daarnaast is een hoofdstuk over ons personeelsbeleid toegevoegd.

Vaststellen van de inhoud

We hebben in 2019 in samenwerking met een aantal interne stakeholders van EZK en LNV vastgesteld welke thema's zij in ieder geval terug wilden zien in het verslag. Voor een aantal thema's is in overleg met de interne stakeholders besproken in hoeverre het thema van belang is voor stakeholders én in hoeverre EZK en LNV invloed hebben op dit thema. Het resultaat hiervan heeft geleid tot selectie en prioritering van de volgende thema's:

1. Klimaat en energie
2. Circulaire economie
3. Natuur & voedsel
4. Inkoopprocedures / MVI

Betrekken van stakeholders

In 2019 is een selectie van medewerkers betrokken geweest bij het voeren van het gesprek over de belangrijke stakeholders. De volgende belangrijke stakeholdergroepen van EZK en LNV zijn destijds geïdentificeerd: politieke nationale en internationale besluitvormers en medeoverheden, eigen medewerkers, burgers en bedrijven, de financiële sector, leveranciers, kennisinstututen en belangenorganisaties en media.

Medewerkers die deel uitmaken van de “Community verduurzaming bedrijfsvoering” hebben in 2020 een actieve rol gespeeld bij het meedenken over benodigde maatregelen, in het bijzonder voor het thema ‘klimaat en energie’. Ook is in 2020 een tweetal werkgroepen opgericht waar beleid- en bedrijfsvoeringsmedewerkers elkaar vinden op het thema MVI. Daarnaast hebben diverse andere medewerkers actief meegelezen.

Voor volgende duurzaamheidsverslagen willen we externe stakeholders actiever gaan betrekken. In het 2020 zijn voor het eerst een aantal stakeholderquotes opgenomen, als een stap in de goede richting. Er zijn veel verschillende manieren waarop er interactie en samenwerking met deze stakeholdergroepen plaatsvindt. Bijvoorbeeld onderzoeken naar het kennisniveau en houding en gedrag van burgers als het gaat om duurzaamheid en het beantwoorden van burgervragen. Maar ook de structurele overlegstructuren zoals de Regionale Energiestrategieën, energieprojecten en het participatietraject rondom het Klimaatakkoord. Samenvattend zijn we trots dat dit verslag er ligt, maar beseffen we ons tegelijkertijd dat er nog veel werk te doen is.

Colofon

Juni 2020

Voor vragen of feedback op dit verslag, neem contact op met:

Joris Pinkster en Tino van Etten.

Redactie van duurzaamheidsverslag:

Tino van Etten

Lotte Forsberg

Jolanda van der Ham

Majella Hinkenkemper

Feikje Krikke

Robert Jan Schoonenboom

Ad van der Staaij

Richard Wassink